

Такриз

ба автореферати Садиров Шарафчон Ахтамович дар мавзӯи “Таърихи Систон” ҳамчун сарчашмаи таърихӣ”. – Душанбе, 2022.

“Таърихи Систон” ба қатори сарчашмаҳои машҳури таърихӣ оиди таърихи асримиёнагии эронитаборҳо чун “Таърихи Нишопур”, “Таърихи Байҳақӣ”, “Таърихи Ҳирот”, “Таърихи Бухоро” ва боз чандин дигаре дохил мешавад.

“Таърихи Систон” яке аз маъхазҳои сершумортарини иқтибосии таърихи Эрону Афғонистон ва Осиёи Миёнаи асрҳои VII-IX ба ҳисоб меравад. Олимони рус ва Шарқу Ғарб асрҳои XIX-XX паҳлуҳои гуногуни ин асарро мавриди таҳқиқ қарор доданд ва ё барои исботи фарзияи худ иқтибос овардаанд. Вале то кунун дар ягон таҳқиқот ҳамчун сарчашмаи таърихӣ хизмат кардани он доир ба таърихи халқи тоҷик анҷом наёфта буд. Аз ин рӯ, таҳқиқоти анҷомдодаи Садиров Шарафчон Ахтамович дар таърихнигории таърихи халқи тоҷик аввалин мавзӯи рисолаи номзодии пешниҳодгардида аст. Автореферат ҳам паҳлуҳои матни диссертатсияро фаро гирифтааст. Муаллиф тавонистааст, ки мубрами мавзӯи интиҳобкардаашро барои хонанда кутоҳ, содда ва бо далелҳо пешниҳод кунад ва фаҳмонад. Инчунин, дар қисмати дараҷаи омузиши мавзӯ тавонистааст, ки ҳам хизмати муҳаққиқони аз худ пешро муайян созад ва ҳам паҳлуҳои омӯхтанашуда ва ё камистифодашудаи “Таърихи Систон”-ро ошкор созад ва масъалаҳои дар назди худ гузоштаро муайян намояд.

Дар автореферат ба ҳам (3 бобу 8 зербоби) қисматҳои диссертатсия фишурдаҳои муаллиф дода шудааст. Дар боби аввал, ки “Маълумоти умумӣ дар бораи “Таърихи Систон” ном дошта, аз 2 зербоб иборат аст, муаллиф тавонистааст, ки анъанаҳои таърихнигории халқи тоҷиро дақиқ ва дар доираи таърихияту тақоммулу тағйирёбандагӣ (аз пешавастой то авастой ва давари исломӣ) баён кунад ва шарҳ диҳад (саҳ. 15-17).

Дар автореферат оиди боби дуюм – “Инъикоси таърихи бостонӣ ва асри миёнагӣ дар “Таърихи Систон”, ки чор зербоб дорад масъалаҳоро дар инкишоф дар чор зербоб додааст, ки аз нуқтаи назари таърихият (даврагӣ) дуруст бошад ҳам, вале аз нуқтаи назари мантиқ, сарфи назар аз он ки матн хуб аст, вале ба андешаи носоҳеҳӣ дар мавзӯ меоварад. Ҳақ ба ҷониби муаллиф аст, ки навиштааст: “Таърихи Систон” давраҳои асосии қавмҳои Систонро баён менамояд ва дар баъзе ҳолатҳо баъзе ахборро инкор менамояд (саҳ.18), вале номбар намекунад, ки ин баъзе ҳолатҳо ҷӣ бошанд.

Дар рафти баёни забткориҳои араб дар Систон аз баъзе ҳодисаҳо оиди тоҷикон сухан меравад, ки дар дигар сарчашмаҳо зикрашон намераванд, вале

аз муффасалоти онҳо сухан намеравад. Маълумоти муаллифи мо оиди Саффорихо, ки аз матни “Таърихи Систон” нақл кардааст як чизи нав аст: То ҳол таърихнигории тоҷик оиди шӯриши Ҳамзаи Озарак, ки охири асри VII – чоряки асри VIII (солҳои 798-828) қариб, ки хабаре надорад маълумоти “Таърихи Систон” таърихи муқовиматҳои халқи тоҷикро зидди хилофати Бағдод пурра шарҳ надодааст.

Дар боби сеюми автореферати рисола “Таърихи Систон” ҳамчун сарчашмаи таърихӣ муаллиф бисёр масъалаҳои муҳимми иҷтимоӣро мавриди баҳс қарор додааст, ки дар кам андар кам манбаҳои таърихӣ дарч мешаванд, вале матн бо ном каме мухолифат мекунад. Иҷтимоӣро масъалаҳои дараҷаи зиндагӣ ва урфу одат ва маънавиётро бояд дарбар гирад, вале оиди шӯришу ошубҳо ва фарҳанг сухан меравад.

Дар маҷмӯъ, автореферати диссертатсия дар асооси матни диссертатсия тартиб додашудааст ва онро пурра дарбар гирифтааст. Автореферат ба тамоми талаботҳои КАО-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ аст ва муаллифи он Садиров Шарафҷон Аҳтамович сазовори номзади илмҳои таърих аз рӯйи ихтисоси 07.00.09 – Таърихнигорӣ, маъхазшиносӣ ва методҳои таҳқиқоти таърихӣ мебошад.

Муқарриз:

**номзади илмҳои таърих,
дотсенти кафедраи таърихи халқи тоҷики
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон**

Ҳакимов Н.

Имзои Н.Ҳакимовро

тасдиқ менамоям

**Сардори Раёсати кадрҳо
ва корҳои махсуси ДМТ**

Тавқиев Э. Ш.